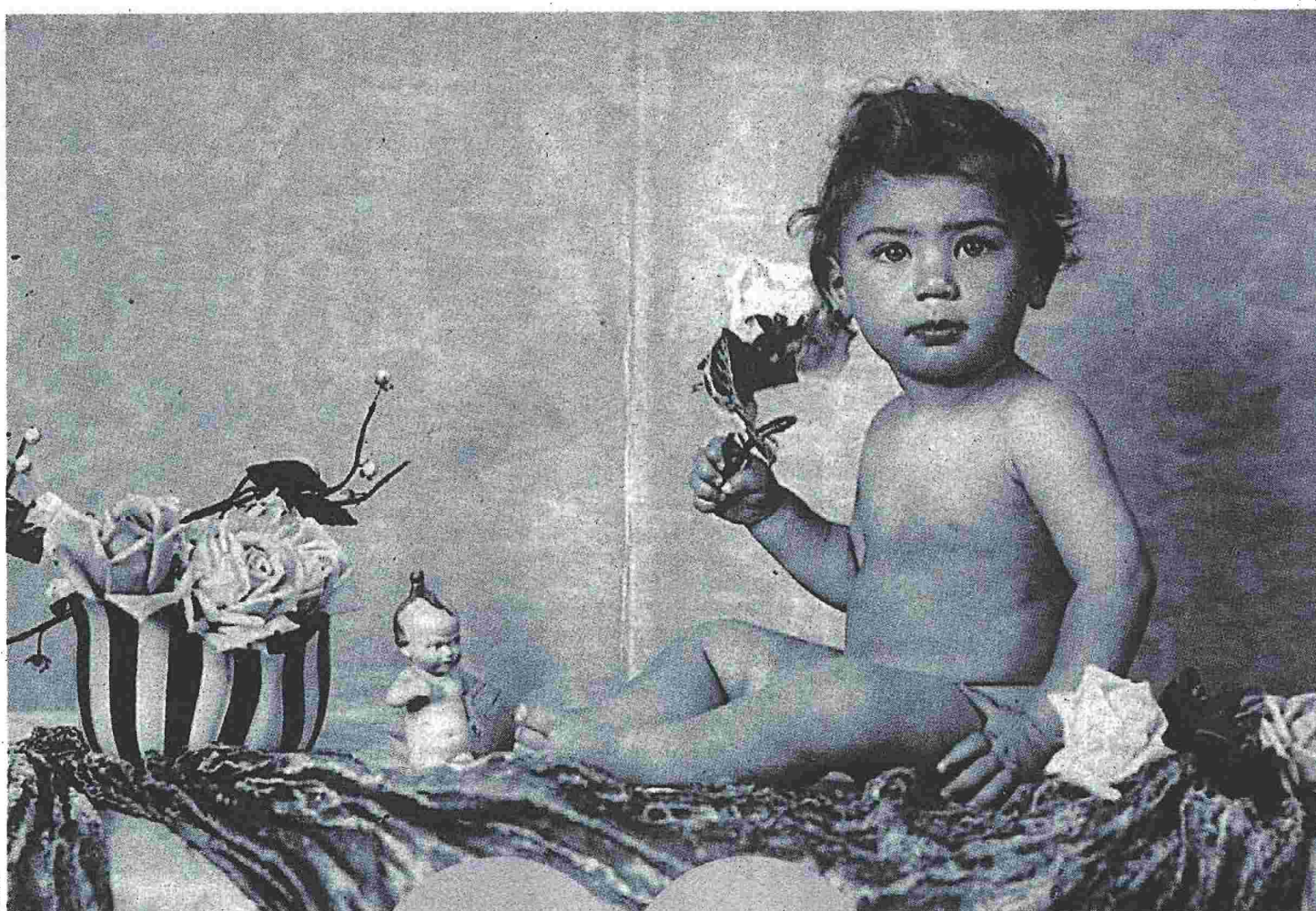

βιβλιοδρόμιο

Με τη φράση «Γεννήθηκα στην Αθήνα, στην οδό Κέας, στην πλατεία Κολιάτσου. Στις 15 του Δεκεμβρη», αρχίζει το αυτοβιογραφικό βιβλίο της Αλκης Ζέη. Εδώ φωτογραφισμένη από τη διάσημη φωτογράφο Nelly's, σε ηλικία ενός έτους. Το βιβλίο κυκλοφορεί μεθαύριο Δευτέρα. Οι κεντρικές του παρουσιάσεις θα γίνουν στις 14 Οκτωβρίου στο Ινστιτούτο Γκαίτε της Αθήνας και δύο ημέρες μετά στο «Οξυγόνο» της Θεσσαλονίκης (Ολύμπου 81)

Εγώ, η Αλκη Ζέη πριν από την «Αρραβωνιαστική του Αχιλλέα»

Μια αυτο-
βιογραφία
με μολύβι
Φάμπερ
νούμερο
δύο

Η Μελίνα, ο Αιμίλιος Βεάκης, η κολλητή της φίλη Ζωρζ Σαρή, η θεία της Διδώ Σωτηρίου, ο Κώστας Αξελός, ο Ανδρέας Εμπειρίκος, ο Οδυσσεύς Ελύτης, ο Νίκος Γκάτσος που υπήρξε ζευγάρι με την αδελφή της, ο Μάριος Πλωρίτης, ο σύζυγός της Γιώργος Σεβαστίκογλου, ο Κουν, ο Μποστ, ο Μάνος Χατζιδάκις, ο Δεσποτίδης και πολλοί άλλοι που έφτιαξαν το πολιτισμικό παζλ της μεταπολεμικής Ελλάδας παρελαύνουν στο νέο βιβλίο - αποκάλυψη της Αλκης Ζέη που κυκλοφορεί αυτές τις ημέρες από τις εκδ. Μεταίχμιο. Πρόσωπα που εδώ τα βλέπουμε κατά κανόνα στα πρώτα τους νεανικά σκιρτήματα, στα πρώτα τους βήματα ως δημιουργών, με το διαπεραστικό βλέμμα μιας γυναίκας - συγγραφέως που έζησε όλη τη φωτιά του 20ού αιώνα. Που εντάχθηκε στην ΕΠΟΝ, που έζησε ως πολιτική πρόσφυγας στη Σοβιετική Ένωση μια γεμάτη δεκαετία, που επί δικτατορίας έφυγε ξανά, αυτή τη φορά για το Παρίσι, που έγινε η αγαπημένη συγγραφέας για πολλές γενιές παιδιών μέχρι σήμερα, αλλά και των μεγάλων που απόλαυσαν σε τεράστιο αριθμό το βασικό της μυθιστόρημα για ενήλικους, την «Αρραβωνιαστική του Αχιλλέα» — σε μια εικοσαετία είχε πουλήσει 140.000 αντίτυπα. Στην «Αρραβωνιαστική» έφτιαξε, με βασικό υλικό τη δική της πλούσια ζωή,

όπως κάνει πάντα, μια τοιχογραφία της σύγχρονης Ελλάδας από την Κατοχή, τον Εμφύλιο, τις εξορίες, τη χούντα, τα μεγάλα οράματα και τις μεγάλες διαψεύσεις. Το νέο της βιβλίο για μεγάλους, το «Με μολύβι Φάμπερ νούμερο δύο», αναμφισβήτητα ένα από τα σπουδαία εκδοτικά γεγονότα της νέας σεζόν, αφηγείται τα όσα συνέβησαν πριν. Είναι ένα αφήγημα αυτοβιογραφικό, χωρίς καθόλου μυθολογία, που περιγράφει όμως σαν σε μυθιστόρημα τα όσα έζησε μέχρι τα 25 της περίπου χρόνια, στον Μεσοπόλεμο δηλαδή και την Κατοχή. Περιγράφει εδώ με γλαφυρότητα και χιούμορ τα πρώτα παιδικά της χρόνια

στη Σάμο, τα πρόσωπα των συγγενών που έγιναν κατόπιν το πρωτογενές υλικό των βιβλίων της, τη ζωή της στην Αθήνα (πρώτα στο Μαρούσι, στην τελική φάση της μακρόχρονης ανάρρωσής της μητέρας της από μια φυματίωση που είχε προκληθεί από δική της ιλαρά, έπειτα στην Αθήνα), το πώς ξεκίνησε να γράφει, τη γνωριμία της με όλους αυτούς τους σημαντικούς ανθρώπους, τις φιλίες και τους έρωτες, την οργάνωσή σε αντιστασιακές οργανώσεις, όλο το κλίμα μιας σκληρής αλλά και συναρπαστικής για τους πρωταγωνιστές της εποχής, την προπαρασκευή των γεγονότων και της Ιστορίας που σημάδεψαν τη ζωή της αλλά

και τη ζωή της σημερινής Ελλάδας. Σε αρκετά προχωρημένη πια ηλικία, αλλά με νεανική διαύγεια, ασκημένη μνήμη και έμφυτη αισιοδοξία, ενισχυμένη από το γεγονός ότι κατόρθωσε να ξεπεράσει εμπόδια που πολλούς άλλους θα τους είχαν καταβάλει, η Αλκη Ζέη μοιάζει, την ίδια ώρα που περιγράφει ολοζώντανα τα γεγονότα, να στέκεται πάνω από αυτά και χωρίς να λείπει τίποτα για το σήμερα, χωρίς επίσης τον όποιονδήποτε διδακτισμό, με την ίδια φρεσκάδα που τη διέκρινε πάντα, να δίνει μαθήματα ζωής για κάθε δύσκολη ώρα...

➔ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ ΣΤΙΣ ΣΕΛ. 20-21

ΑΛΚΗ ΖΕΗ

«Σ' εκείνη που στα χείλη της έγραψε ο κεραυνός το όνομά του»

Η Διδώ Σωτηρίου οδηγεί προπολεμικά μοτοσικλέτα και ο Νίκος Γκάτσος ερωτεύεται, μέσα στην Κατοχή, την αδελφή της Αλκης Ζέη, Λενούλα, και της στέλνει ανθοδέσμες με κλωνάρια αμυγδαλιάς. Αργότερα θα αφιερώσει στα πράσινα μάτια της τη βασική ποιητική του σύνθεση, την «Αμοργό»

1946. Μεταξύ άλλων, ο Μάνος Χατζιδάκις (δεύτερος από αριστερά), η Αλέκα Παϊζη (τρίτη από δεξιά), η Καίτη Ντιριντάου (δίπλα της με το άσπρο φουστάνι) και αμέσως μετά η Ασπασία Παπαθανασίου. Ορθιος πάνω ο Γιώργος Σεβαστίκογλου. Είναι οι «Ενωμένοι Καλλιτέχνες», θέατρο που συνέστησε ο Σεβαστίκογλου με κομματική εντολή. Ο Μάνος συνεργάστηκε πολύ μαζί τους, παρά το γεγονός ότι έφαγε και ξύλο από τους Σούρληδες, τους διαβόητους ταγματασφαλίτες της Θεσσαλίας

→ ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛ. 19

Το πώς μια κοπέλα διαφορετική από τις άλλες, η Διδώ, μπήκε στην οικογένεια της Αλκης, επηρεάζοντας καθοριστικά τη ζωή της, η συγγραφέας το περιγράφει αναλυτικά: η μητέρα της Αλκης Ζέη, η Ελλην, είχε μια φίλη από τη Σμύρνη, καθηγήτρια πιάνου, την Γκρατσιέλα, που έκανε μαθήματα στην Αλκη και στη μεγάλη της αδελφή Λενούλα. «Μας βασάνισε και τη βασανίσαμε πέντε ολόκληρα χρόνια να κάνουμε πιάνο κι ευτυχώς ήρθε η Κατοχή και πουλήθηκε το πιάνο στον φούρναρη και γλιτώσαμε κι εμείς και η Γκρατσιέλα». Η Γκρατσιέλα όμως ήταν και φίλη της Διδώς. «Της μαμάς της άρεσε πολύ και γίνανε φίλες. Δεν βρίσκεις πως η Διδώ είναι καλή για τον Πλάτωνα; είπες μια μέρα η Γκρατσιέλα». Ο Πλάτωνας ήταν ο ιδιωματικός αδελφός της

Γράφει ο Μανώλης Πημυλίδης

μητέρας της Αλκης Ζέη, της Ελλην. «Το είπανε στη Διδώ κι εκείνη χαμογέλασε. - Αν είναι όμορφος και καλός σαν την Ελλην, τον παίρνω αμέσως. Και μας τον πήρε. Εμείς στην αρχή θυμώσαμε. Ο θεός Πλάτων ήταν δικός μας και για την ακρίβεια πιο πολύ δικός μου, αφού ήτανε και νονός μου. Τι γίρουμε λοιπόν αυτή η ξένη ανάμεσά μας που ούτε γαλάζια μάτια είχε και η μύτη της ήταν στραβή. Αποφασίσαμε με τη Λενούλα πως δεν θα την πούμε ποτέ θεία, αλλά θα τη λέμε η γυναίκα του θείου Πλάτωνα. Ούτε δέκα μέρες δεν κράτησε η απόφασή μας. Η Διδώ μας κατάκτησε όλους, ακόμα και τον μπαμπά μας. Θεία δεν την είπαμε ποτέ, όχι μόνο γιατί ήτανε πολύ νέα αλλά γιατί διέφερε πολύ απ' όλες μας τις θείες. Ετσι όλα τα ανήψια τη φωνάζαμε καίδευτικά "θείσσα". Η θείσσα αυτή ήτανε δημοσιογράφος, έγραφε στην εφημερίδα "Ο Νέος Κόσμος" και έβαζε το όνομά της κάτω απ' αυτά που έγραφε. Πράγμα που με εντυπωσίασε πολύ. Ακόμα, είχε ταξιδέψει στο Παρίσι και έφερε από 'κει έναν μπερέ που τον φορούσε στραβά στο κεφάλι. Μπορεί τα μάτια της να μην ήτανε γαλάζια αλλά σκούρα καστανά, βγάζανε όμως φωτιές όταν σε κοιτούσε.

Τα καλοκαίρια που πηγαίναμε στο Ελληνικό ερχότανε μαζί με τον νονό μου καβάλα σε μοτοσικλέτα. Ολοι απ' τα γειτονικά σπιτά βγαίνανε στα παράθυρα να τη δούνε. Η μοτοσικλέτα είχε στο πλάι ένα καλάθι που καθότανε μέσα κάμαρωτός ο Πλάτων, γιατί στη σέλα καθότανε η Διδώ που οδηγούσε. Φορούσε ψηλά, δεν φορούσαν ακόμα παντελόνια

οι γυναίκες, και φυσικά τον μπερέ της». Μετά η «θείσσα» που οδηγούσε μοτοσικλέτα έγινε η διάσημη από τα βιβλία της, Διδώ Σωτηρίου. Ισως και υπό τη δική της επήρεια, η Αλκη Ζέη ανακάλυψε χωρίς την κλίση της. Στην αρχή, με μολύβι Φάμπερ νούμερο δύο έγραφε δακρύβρεχτα γράμματα για λογαριασμό υπηρετιών της γειτονιάς της (προς τους αγαπημένους τους), που έγιναν και οι πρώτες της θαυμαστίριες. Αργότερα, μαθήτριά πάντα, θα γράφει κουκλοθέατρο χάρη σε μια φωτισμένη καθηγήτριά της, σπουδασμένη στο Παρίσι. Και έτσι ξεκίνησαν όλα. Σε μια παράστα-

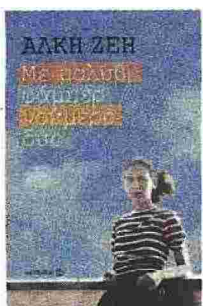
ση κουκλοθεάτρου στο σχολείο, Κυριακή πρωί, με έργο που είχε γράψει ίδια, η καθηγήτριά της επεφύλασσε στους μαθητές της μια έκπληξη πρώτου μεγέθους: κάλεσε και ήρθαν, ως κοινό, ο Ανδρέας Εμπειρικός, ο Οδυσσεύς Ελύτης, ο Νίκος Γκάτσος, ο Μάριος Πλωρίτης και ο θεατρικός συγγραφέας Γιώργος Σεβαστίκογλου, ο μετέπειτα σύζυγός της. «Τα κορίτσια παίζανε με ενθουσιασμό», περιγράφει σήμερα. «Η Λένα ξεσάλωσε κυριολεκτικά κι εγώ καθόμουν πίσω από το παραβάν και από μια τρύπα που είχαμε κάνει στο πανί έβλεπα το κοινό. Είδα τη Λενούλα που κοιτάζε κάπου κι είχε ανοί-

ξει δύο πηγές το στόμα της. Κατάλαβα, κοιτάζε τον Γκάτσο. Υστερα πρόσεξα πως σ' όλη την παράσταση κι ο Γκάτσος δεν έπαιρνε τα μάτια από πάνω της. Στο τέλος του έργου, όταν η Καλυψώ αυτοκτονεί λέγοντας "Είμαι ένα θλιμμένο καλαμπόκι", ως τώρα αντηχεί στ' αυτιά μου το γέλιο του Εμπειρικού. Χειροκροτούσανε θερμά κι οι κοπέλες βγήκανε να υποκλιθούν μπροστά στο παραβάν, με τις κούκλες στο χέρι όπως έκαναν πάντα. Εγώ έμεινα πίσω. Δεν έπαιζα, γιατί να υποκλιθώ; Ηρθε η Περράκη (ο.σ. η καθηγήτριά), με τράβηξε έξω: "Η συγγραφέας μας", είπε κι εγώ στεκόμουν σαν αχμρένια κούκλα. Τώρα πια δεν ήτανε οι υπηρετιούλες που με χειροκροτούσαν, ούτε μόνο τα παιδιά του σχολείου και οι δάσκαλοι. Ήταν άνθρωποι σπουδαίοι και δεν θα ήξερα πού να κρυφτώ αν δεν ερχόντανε να με αγκαλιάσουν, να με φιλήσουν, λες και ήμασταν φίλοι από καιρό».

Αυτοί οι σπουδαίοι άνθρωποι λοιπόν διαμείναν στη Λενούλα και την Αλκη ότι τις περίμεναν στου Λουμιδι να τις κεράσουν καφέ. «Κοίταζε τη Λενούλα που έπινε αυτό το εσπρέσο χωρίς μορφασμό με τα μάτια κολλημένα στον Γκάτσο. Τον κοιτάζε κι εγώ. Δεν ήτανε ωραίος, ήτανε όμορφος. Πολύ ψηλός, μάτια σχιστά, αριστοκρατικά χέρια. Κατάμουρα μαλλιά. Εμοιάζε με ισπανό ευγενή. Μια στιγμή εκείνος ογκώθηκε κι ήρθε και στάθηκε μπροστά μας. -Τι καθίσατε πλάι πλάι, εδώ δεν είναι σχολείο. Δεσποινίς μου, λέει στη Λενούλα και κάνει μια υπόκληση σαν να ήθελε να τη ζητήσει σε χορό. Ελάτε να καθίσετε δίπλα μου, και της προτείνει το χέρι. (...) Μια στιγμή ο Εμπειρικός γυρίζει, την κοιτάζει

Η Αλκη Ζέη σε ηλικία δεκαεπτά χρονών

Αλκη Ζέη
ΜΕ ΜΟΛΥΒΙ ΦΑΜΠΕΡ
ΝΟΥΜΕΡΟ ΔΥΟ

ΕΚΔ. ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ 2013
ΣΕΛ. 392, ΤΙΜΗ: 16,60 ΕΥΡΩ

Είδος: Εφημερίδα / Ένθετο : **Ν ΣΥΝ**
Ημερομηνία: Σάββατο, 21-09-2013
Σελίδα: 19,20,21 (3 από 3)
Μέγεθος: 2320 cm²
Μέση κυκλοφορία: 47480
Επικοινωνία εντύπου: (211) 3657.000, 7766000

Λέξη κλειδί: ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

και λέει: "Μην νομίζετε πως μου διέφυγαν αι ωραιότατοι κάλτσαι που φορείτε". Η Λενούλα φορούσε κάτι άσπρες ριγωτές βαμβακερές κάλτσες.. Ήτανε η μεγάλη μόδα της Κατοχής. (...) Υστερα από λίγο ο Εμπειρικός βάλθηκε να πειράζει τον Γκάτσο:

–Εσύ δεν πρόσεξες τας κάλτσας;

–Εγώ, Ανδρέα μου, προσέχω τους οφθαλμούς, απάντησε ατάραχος ο Γκάτσος»:

Ακολούθησαν και άλλοι καφέδες στου Λουμίδη. Πριν κατέφθασαν επανειλημμένα στο σπίτι τεράστιες ανθοδέσμες με κλωνάρια αμυγδαλιάς και το σημείωμά: «Σε περιμένω. Ν.Γ.». Τις εξαφάνιζαν πριν εμφανιστεί ο μπαμπάς.

Και η Λενούλα αναποφάσιστη. Μια ημέρα ο Γκάτσος την πήρε απόμερα στου Λουμίδη και της είπε πολύ σοβαρά: «Αύριο το πρωί στις δέκα και τέταρτο θα περάσω έξω από το σπίτι σου. Αν είναι να πεις το ναι, να κρεμάσεις στο μπαλκόνι μια άσπρη πετσέτα. Αν δεν δώ την πετσέτα, θα φύγω με το τρένο που πάει εργάτες στη Γερμανία και μπορεί να το αναπνέξουν». Η Λενούλα πήγε φουριόζα στο σπίτι και ζητούσε της μαμάς της μια άσπρη πετσέτα. Δεν είχαν, δανείστηκε από μια γειτόνισσα. «Από τότε τους έβλεπες χέρι χέρι, ένα πανέμορφο ζευγάρι που στον δρόμο γύριζαν οι περαστικοί και τους κοίταζαν. Όλη η Αθήνα τους καμάρωνε. Μόνο ο μπαμπάς μας δεν είχε πάρει είδηση», γράφει η Αλκη Ζέη.

Ο Νίκος Γκάτσος κυκλοφόρησε το 1943 την «Αμοργό», στις εκδόσεις Αετός, αφιερωμένη «Σ' ένα πράσινο άστρο», δηλαδή στη Λενούλα με τα πράσινα μάτια. Της έδωσε το τρίτο αριθμημένο αντίτυπο με την αφιέρωση: «Σ' εκείνη που στα χείλη της έγραψε ο κεραυνός το όνομά του»...

Τις έβαζαν να χαιρετούν φασιστικά και να φωνάζουν «Ζήτω ο Μεταξάς»

Η Αλκη Ζέη (δεξιά) με το γαμήλιο φουστάνι, μαζί με τη Ζωρζ Σαρή, αμέσως μετά τον γάμο της με τον Γιώργο Σεβαστίκογλου. Ο γάμος έγινε εσπευσμένα και σε συνθήκες φτώχειας

Δεν είναι λίγες και οι πολιτικές αναφορές στο Βιβλίο: εντυπωσιακή είναι η περιγραφή ενός πολύ αυστηρού και κυριολεκτικά φασιστικού ιδιωτικού σχολείου στο οποίο πήγε για λίγο. Τις έβαζαν να χαιρετούν φασιστικά και να φωνάζουν «Ζήτω ο Μεταξάς». Η Αλκη το απέφευγε, αντίθετα η στενή της φίλη Ζωρζ Σαρή, που αργότερα δραστηριοποιήθηκε έντονα στην ΕΠΟΝ, τότε, ως μαθήτρια, τα έβρισκε αυτά διασκεδαστικά και συμμετείχε... Σπουδαία και η περιγραφή ενός καθοδηγητή, του Πέτρου, που όλοι κρέμονταν από τα χείλη του. Ήταν στην πραγματικότητα ο Δημήτρης Δεσποτίδης που αργότερα, από το Θεμέλιο, ήταν ο πρώτος εκδότης του Βιβλίου «Το καπλάνι της Βιτρίνας». Υπέροχη και μια περιγραφή παράστασης έργου του Ξενόπουλου με πρωταγωνίστρια μια εκτυφλωτική 15χρονη Μελίνα Μερκούρη, όπως και η περιγραφή του Κάρολου Κουν όταν της τον γνώρισε ο Γιώργος Σεβαστίκογλου. Ενός Κουν κλεισμένου σε ένα δωματίκι, απόλυτα αφοσιωμένου στο θέατρο, «λες και δεν υπήρχε Κατοχή και πείνα». Που πράγματι υπήρχε, η Ζέη περιγράφει και τους νεκρούς στον δρόμο, αλλά και την αποθήκη του γείτονα τίγκα στα κορν μπιφ, απ' όπου βούτηξε ένα πακέτο κάποτε και της το έδωσε ο Κώστας Αξελός. Με τον Σεβαστίκογλου παντρεύτηκαν εσπευσμένα, όταν οι Μιλιές τους είπαν να φύγει εκείνος με το θρυλικό πλοίο «Ματαρόα» για τη Γαλλία και όλη την αριστερή διανόηση της εποχής και να ακολουθήσει και η ίδια έναν χρόνο μετά. Τελικά όμως το κόμμα κράτησε τον Σεβαστίκογλου στην Ελλάδα και τα πράγματα πήραν την τροπή που περιγράφεται μυθιστορηματικά στην «Αρραβωνιαστικά του Αχιλλέα». Το Βιβλίο τελειώνει τις ημέρες εκείνες του γάμου, λίγο μετά τη Συμφωνία της Βάρκιζας...